

ter nog werken schrijven voor het grote publiek, hij zal er zelfs veel geld mee verdienen, maar diep in zijn binnenste is hij een andere weg ingeslagen. Het is geen toeval dat deze spectaculaire koerswijziging samenviel met dramatische gebeurtenissen in zijn privéleven.

De *Zevende en de Achtste symfonie*, waaraan Beethoven in april en oktober 1812 de laatste hand had gelegd, markeren ook dit eind- en keerpunt, zij het telkens op een andere manier. Vooral in de *Zevende symfonie* heeft men het gevoel dat Beethoven op de grenzen van de symfonische taal is gestuit. In de vorige zes symfonieën heeft hij zijn hoofd gebroken over de vraag hoe hij het melodische, harmonische en tonale potentieel van de klassieke orkesttaal maximaal kon exploiteren. En dat schijnt hij nu uitgeput te hebben: de *Zevende symfonie* is – enkele uitzonderlijke plaatsen (de langzame inleiding, het middendeel van het Allegretto en het middendeel van het Scherzo) niet te na gesproken – in wezen een non-melodische, non-harmonische en non-tonale symfonie. Zij is door de ritmiek gedomineerd. Dat had hem nog niemand voorgedaan, en het was wachten tot de twintigste eeuw vooraleer andere componisten, bijvoorbeeld Stravinsky, dit pad op een dergelijke manier durfden te bewandelen.

Elk deel van deze symfonie is gebaseerd op een ritmische cel die vervolgens herhaald wordt en in schijnbaar eindeloze kettingen aan elkaar geregen tot exploderende klankmassa's. Vooral de pauken spelen daarbij een cruciale rol, scanderen deze ritmes en juttten het orkest op. Zo ontstaan er telkens opnieuw grote crescendo's, erupties van energie en vitaliteit, en uitbarstingen van oerkracht, die hun hoogtepunt vinden in momenten van trance en orgiastische uitgelatenheid. Vooral in het glansvolle laatste deel wordt dit op de spits gedreven. Toen Carl Maria von Weber deze symfonie hoorde, zou hij uitgeroepen hebben dat Beethoven klaar was voor het gekkenhuis. En Friedrich Wieck, de vader van Clara Wieck-Schumann, was van mening dat Beethoven dit stuk in dronken toestand had gecomponeerd.⁹⁴ Maar gekken en dronkaards vertellen nogal dikwijls de waarheid. Men kan er inderdaad niet aan ontkomen: het slotdeel van de *Zevende* klinkt obsessioneel. Vooral de strijkers hebben het gevoel dat Beethoven hen verplichtte over de grenzen van hun fysieke mogelijkheden en die van hun instrumenten te gaan om het geblaf van de blazers en de pauken te weerstaan. Het gevecht dat zij